

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ نیسان
۱۳۳۱

پنجمی سنہ
نومبر ۳۱

مجموعہ سی

اسمىز و تاريخىز سكه لر - ساده نقشلى سكه لر

[۳۰ نجى نسخه: ن مابعد]

طاقمزدۀ نمونۀ سى كوريله جكى اوزره بويكيت بروسه يه انتقال ايدن تيره اسمىز و تاريخىز مانقرلى اوزرينه بروسه دارالضربنده تكرار سكه اورلسيله معلوم اولدني كې كذا موزۀ هايون قتالوغنده كي ۶۴۴ و ۶۴۵ نومرولى ۹۲۲ تاريخلى مانقرلك وجهنده ضرب قسطنطينيه و بروسه كې ايكي محل ضرب كوسترلمسك سبي مارالذكر بىخمرله علاقه دار اولسه كر كدر .

تواريخ عثمانيه ده آره صره آخه لرك هر درلو نواقصندن بحث ايدلديكي حالده باقر مسكوكاتدن قطعياً بحث اولنماسى سالف الذكر تدابير نتيجه سندن و مورخينى خامه ران اولغه مجبور ايدمك بروجعه نك عدم ظهورندن ايلرو كلديكي ظن اولتور .

بومانقرلره آخه لرك نسبتنه كلنجه : قاچ مانقرلك بر آخه يه معادل اولدني حقنده تقويم مسكوكات عثمانيه ده بروجۀ آنى تفصيلات كوريلور[*]:
« خداوندكار غازى عصرندن اعتباراً پادشاهان ذیشانك اكرتيسى طرفدن انواع رسم و طرزده مانقرلر ضرب ايتديرلديكي حالده مورخين عثمانيه دن هيچ بريى (۱۰۹۹) تاريخنه كلنجه يه قدر مانقردن و آنك رايچندن اصلاً بر بحث و روايتده بولنماشلردر .

« انجق سليم خان اولك بدايت سلطنتلرندن تقريباً مراد ثالث دورينه قدر كذران ايدن مدت طرفنده مانقرلك آخه يه نسبتله رايچى برطاقم مورخين قديمۀ اجنييه نك روايتلرندن تفلاً فقط ينه اوقدر واضح

اولیہ ورق (حاصر) دولت علیہ نیک تاریخ مندہ و موسیو (بہ لن) نام ذات دولت عثمانیہ نیک امور مالیہ سنہ دائر اولان رسالہ مندہ بالمناسیہ ذکر ایتمش لدر . مثلاً (سارازو) نام مؤلف ہ مانقر باقر دن کسلمش برسکہ اولوب یکرمی درت دانہ سی براچہ و قدیم مانقر لر دخی کذلک بوقدر ایدر ، دیمشدر .

(ویژہ نر) اون التی و سجلیلی (سانیسا) اون ایکی عدد مانقر براچہ ایتمش لدر .

ہ (قروسیٹوز) مانقر ایچہ نیک سکزدہ بری اولدینقی و (لونقلاویٹوس) درت ایچہ بر درہم ایتمش لدر کذلک سکز مانقر براچہ قیمتندہ بولندینقی بیان ایتمش لدر .

و (مارسیفل) دخی مانقر لک درت دانہ سی براچہ اولدینقی سولمشدر . شو ایضا حاندن آکلاشیلدینی اوزرہ مانقر لک رواجی نحوالات کثیرہ بہ او غرامشدر . مورخین مومی الہمک و بردک لری معلومات (۱۰۹۹) سنہ سنہ قدر اولدینقی جہتلہ ندایتی لایقہ آکلاہ بیلک ایچون کافی دکلدر . شور وایات مختلفہ بر درجہ بہ قدر توحید و تلیق ایدہ بیلک اوزرہ بروجہ زیر تدقیقات اجراسی و مطالعہ بیانی لازم کلور : اولاً قروسیٹوز و لونقلاویٹوس نام ذائلک سکز مانقرک بر آچہ قیمتندہ اولدینقی حقندہ کی متحد روایتلرینی نظر اعتبارہ آلم . لونقلاویٹوس درت آچہ بر درہم ایتمش لدر کذلک مانقرک بر آچہ قیمتندہ اولدینقیدہ روایت ایلدیکندن بوندن کندوسنک بر درہم درت آچہ ضرب ایلدیکنی زماندہ یعنی دور سلطان سلیمان خان اولدہ یاشادینقی آکلاشیلور . چونکہ سلطان محمد خان ثانی دن اعتباراً سلطان مشارالہ عہدینہ قدر گذران ایدن مدت ظرفندہ ضرب ایدیلان آچہ لک دردی بر درہم اعتبار ایلدیکندہ در .

تاریخ عثمانی انجمنی مجموعہ سنہ علاوہ طبع ایدیلان طورسون بکک تاریخ ابوالفتح مندہ بالمناسیہ : « غرائبندہ کہ کثرت سفاین و بر مات سییلہ

برکشی (سکزی بر آچه) مانقرک برسیله... [۱] «دیه حکایه ایدلیدیکندن فاتح - سلطان محمد خان ثانی دورنده سکز مانقرک بر آچه اولدینی مستبان اولیور. مجلس مالیه اعضاسندن مرحوم سلیمان سودی افندی « اصول مسکوکات عثمانیه و اجنبیه » نام اثرینه دور سلطان بایزید خان ثانیله یازلمش حاجی آتمجه نام ذاتک حساب کتابندن آلهرق درج ایتدیکی: « ثمن درم یعنی بر آچه نک سکز قسمندن بر قسمنه پول دینلیدکن صکره [۲] » افاده سندن سلطان بایزید خان ثانی زماننده دخی سکز پول یعنی مانقرک [۳] بر آچه قیمتنده اولدینی اوکره نیلیور. ایشه شوو شقه لرایله بر درهمدن درت آچه ضرب ایدلیدیکی زمانده یعنی فاتح سلطان محمد خان ثانی، سلطان بایزید خان ثانی و سلطان سلیم خان اول دورلرنده سکز مانقرک بر آچه رایج اولدینی ثابت اولور. سلطان احمد جامع شریفی معماری محمد اعانک ترجمه حالندن باحث « رساله معماریه » دن بالاستخراج اقدام غزنه سنده نشر ایدیلان مصاحبه لرده مندرج بوجه زیر: « اول اوتوز کرهی مقدما درهمی درت اوسته کسبلن آچه نک هر بر آچه سی اوتوز ایکی منقره بوزلغله کره لرینی دخی اول اوتوز ایکی منقره کوره وضع ایتیشلر ایمش لکن شمعی آچه غیری وجهله اولغله علم حساب و زراع حسابی دخی بالکله بوزیلوب متروک و بطل قالدی طقوز بوز طقسان درت و بش سنه سنه کلنجه اول زراع حسابی معتبر ایدی [۴] » افاده سی ایله بیانات سابقه آراسنده کلی مبایت و مخالفت کورلمکده در. لکن اولجه بیان اولندینی وجهله مانقرلرک اجزا و اقاسی اولوب بونلرک نصفه لرینه بحق مانقر

[۱] تاریخ ابوالفتح، صیفه: ۳۸

[۲] اصول مسکوکات عثمانیه و اجنبیه، صیفه: ۲۱

[۳] احمد و فوق پاشانک لهجه عثمانیسنده پول کله سنه مراجعت

[۴] اقدام غزنه سنک ۲۶۹۱ نومرولی و ۵ کانون اول ۱۳۱۷ تاریخی

نسخه سنده: « معمار محمد آغا مصاحبه سی »، نجیب عامر

وربعہ لرینہ جریق مانقرتسمیہ ایدلسنہ ودرت جریق نام بر مانقر اولدیفنہ
 نظرآ بر آچہ بہ کچن سکرمانقرک اونوزایکی جریق مانقرایدہ جکی حساب ایله
 آکلاشیلور . اشو وثیقہ ایله مانقرلرک مادہ ثابت اولان اقسامی تأکد
 ایتدیکی کچی بر درهمدن درت آچہ ضرب ایدلدیکی زمانده سکر مانقرک
 بر آچہ بہ کچدیکی حقندہ کی افادہ سابقہده تأید ایدر . تاریخ ابوالفتحده کی
 مذکور « سکزی بر آچہ مانقرک بریسیلہ » افادہ سندن مانقرک دیگر
 نوعری بولندیفی ده آکلاشیله بیلور .

تقویم مسکوکات عثمانیہ دن اسامی وروایاتی نقل ایتدیکنمز مورخین
 قدیمہ اجنبیہ دن سارائونک « یکرمی درت مانقر بر آچہ قدیم مانقرلرده بو قدر
 ایدر » دیمہ سی یکرمی درت جریق مانقردرکہ آلتی مانقر دیمکدر . سارائو
 بونی روایت اینمکله برابر اول وقت « بش آچہ نک بر درهم » آغیرلقندہ
 اولدیفنیدہ ذکر ایدیبور [۱] . بر درهمدن بش آچہ ضرب ایدیلان زمان
 سلطان سلیمان خان اولک اواخر عہدی ایله سلطان سلیم خان ثانی دوری
 اولدیفندن بوزمانلرده آلتی مانقرک بر آچہ بہ رایج اولدینی تعین وتین ایدر .
 مع مافیہ سلطان سلیمان خان اولک اوائل سلطنتلرنده سکرمانقرک بر آچہ بہ
 رایج اولدینی لوفلاویوسک درت آچہ بر درهم ایتدیکی زمان کذا سکر
 مانقرک بر آچہ اعتبار ایدلدیکی حقندہ کی روایتدن آکلاشلقمقدہ در .
 سارائو مانقرلرک طونچدن اولدیفنی ده روایت اینمکده ایسده ترکیبندہ
 نہ مقدار قلائی بولندیفی سویله مامشدر [۲] .

پورادہ سارائو دن برشی دها اوکرہ نیورزکہ اودہ مشارالہم سلطانلر
 عہد ہایونلرنده قدیم مانقرلرنده متداول اولمیسدر .
 ویرہ نرک اون آلتی مانقر بر آچہ قیمتندہ اولدینی حقندہ کی روایتدن

[۱] محمد عطا بک، ہامہ ترجمہ سی: جلد ۷، صفحہ ۲۷۵

[۲] بزم قدیم باقرلمز هنوز تحلیل ایدلامشدر . صوک دفعہ تداولدن رفیع
 ایدیلان سکرلمزدہ یوزقسدہ ۹۵ باقرو ۳ قلائی و باقیسی قوتیا و قورشوندن
 عبارت ایدی . تقویم مسکوکات عثمانیہ، صفحہ: ۴۴۲

كذا اون التى جريق مانقر آكلاشيلوركه مارسينلىك روائى وجهله
دوت مانقر ديمكدر . بلكه سلطان مرادخان ثالث زمانده بر درهمدن
آلى وسكز آقچه ضرب ايدلديكى زماندر .

سلطان سليمان خان اول جلوسلرندن وفاتلرينه قدر بلكه هر سنه
ايچون باقر ضرب ايتديرديكى حالده مشار اليهن سلطان محمد خان ثالث
عهدينه قدر بونك جنس و مقدارى بالتدريج آزماش ايدى . حتى غالب بك
مرخوم سلطان محمدخان ثالث زمانده ضرب ايدلش برمانقر كورمكه موفق
اوله مديغندن تقويم مسكوكات عثمانيه سنده « مشاراليه حضرتلى وقتنده
كسلىش اولان مانقر اصلاتصادف اولنه مدينى كې هيچ ضرب ايتديرماش
اولمى دنى احتمالاتندر » ديمشدر .

اليزده بولنان رسمىز و تاريخىز سكرلر ك زمان ضربلريده اساساً
بودوره قدر كه سيلديكندن آقچه ايله مانقر تفصيلاتنه خاتمه ويرملك ايجاب
ايدر ، مع مافيه سلطان مرادخان ثانى زمانى بىستون سكوت ايله
كچيرليهرهك هيچ اولمىزه قياس طريقيه اولسون دورمذ كورده آقچه ايله
مانقرلى آراسنده كى نسبتى تعيين ايتك اقتضا ايدر .

والد ماجد حضرت شهربارى سلطان عبدالحجيد خان غازى زمانده
يوارلق حساب ياخود قبا بر حساب ايله بر قيراط كموشه بر درهم باقر
معادل طونلدينى كې [۱] سلطان سليمان خان ثانى عهدنده كذا همان وزن
ونقلتى بر قيراطه قريب اولان آقچه به يارمشر درهملك ايكي مانقر يعنى
بر درهم باقر مقابل اولق اوزره قبول ايدلش ايسوده اوائلده كموش
فيثاتى دها يوكسك [۲] اولق حسييله كموش سكهك بهر قيراطنه ايكي
درهم باقر معادل اولمى اصول متخذه دن اولدينى آكلاشيلور . چونكه
سلطان مراد خان ثالث دورنده بر درهمدن سكرز آقچه قطع ايدلديكنه

[۱] برغروش ۶ قيراط و بر باقرغروش آلنى درهم « كوردن صرف نظرله »

[۲] عمد عطابك ، هانمير ترجمه سى : جلد ۲ ، صفحه ۳۳۶

نظر آ بهر آنچه ایکی قیراط اولوب بهر قیراطه ایکیشر درهم حسابیله بر آنچه به درت درهم باقر اصابت ایدر. بوحالده مانقرلر برر درهم وزننده اولدیفندن درت مانقر بر آنچه قیمتنده در دیمکدر. بر درهمدن بش آنچه ضرب ایدلدیکی زمانلرده بهر آنچه اوج قیراط اوله جفندن بهر قیراطه ایکیشر مانقر حسابیله بر آنچه الی مانقر، تعمیر دیکرله آلتی درهم باقر قیمتنده اولور. کذلک درت آنچه بر درهم ایندیکی زمان بهر آنچه درت قیراط کله. جکندن هر قیراطه ایکیشر مانقر حسابیله سکر مانقر اصابت ایدر.

بوتیجه یوقاریدن بری تاریخلر وروایتلرله انبات ایدیلان مقداره موافقدر. سلطان مراد خان ثانی زماننده بر درهمدن اوج آنچه ضرب ایدلدیکی معلوم اولوب بوحالده بهر آنچه بش قیراط وزننده اولسی ایجاب ایده جکندن منوال مشروح اوزره بهر قیراطه ایکی مانقر مقابل طوسیله رق عهد مشارالیه بر آنچه نك اون مانقره رایج اولسی لازم کله جکنی بالقیاس قبول ایتک ضروریدر.

اوله بیان ایدلدیکی وجهله تحقیق و تدقیق حواله بیوریلان مانقرلردن بر قسیده، ساده نقشی مانقرلر، ایدی.

وریلان نامدن دخی آ کلاشیله جنی اوزره بونوع مانقرلرک هر ایکی طرفنده اسم و تاریخ اولمدقدن بشقه محل ضربلری دخی یازلامشدر. هر ایکی وجهنه یا لکیز بر نقش ضرب ایدیلرک تداول ایتدیرلش منسوبیتلری مجهول مانقرلردر. بونوع مانقرلرک عددی زیاده ایسه ده اوزرلرنده کی نقوشک عثمانلی مانقرلرنده کوریلان نقشلره مشابه بولنانلری تفریق ایدیلرک بوطاقته کچیرلشدر.

ساده نقشی مانقرلر بزم اسمسز و تاریخسز سکرلرکی دائرة تداولی محدود، ایالتلر ایچون محلی حکومتلری یا خود نیم استقلالیت کسب ایتیش امرای طرفندن ضرب ایتدیرلش اوله جقلری مختل، هر حالده اسمسز و تاریخسز مانقرلرک ایضا ایتدکلری وظیفه دن بشقه بر مقصده منبی اوله میه جقلری هویدادر.

ھىر نەقدىر نقشلىرى عثمانلى مانقرلارندە كوريلان نقشلارە مشابھ اولانلىرى طاقە چىكىرلىش ايسەدە «نقش عمومك ماليدىر» حكمنە توفيقاً بزم سىكلە - لىرمزىدە كى نقوش ياغىنا ياخود تقايىب صورتيله همجوار حكومتلىرى سىكلرىنە نقل ايدىلدىكى كېى بزم مانقرلارەدە آنلارك استعمال ايدىلدىلىرى نقوش چىكىرلىشىدۇر . ھەلە تېرە ضربخانەسى حكىم مزبورك انفاذندە اصلا قصور ايلامش اولدىنى كورلىدىكىندىن نقوشك مشابھت ويا عىنىتى ايله مذ كور سادە نقشى مانقرلارك عثمانلى مسكوكاتىدىن اولدىقلىرىنە قناعت كلىە حاصل ايدىلە مامشىدۇر . كرچە بونوع مانقرلارك بر وجهندە عثمانلى نقشى كورلىمكدە ايسەدە وجە دىكىرىندە كى نقوشك مشابھى ، موجود عثمانلى مانقرلارندە كوريلە مامكدەدۇر . بناءً عليه باقرلرىنك جنس وصورت ضربلىرى وحجم وقطعەلىرى بردرجىە قدر تفرىقە امكان بخش ايسەدە خصوصات مذ كورەدە دليل قوى اولەمىە جىقلرىندن ھىر حالەدە موجود عثمانلى مانقرلرىنك ضمنى قدر اولسون دھالادە ايدىلنچەيە قدر بونلىرى مسكوكات عثمانىەدن خارج عد ايتىمكە مجبوريت الوىر مىشىدۇر .

مذ كور سادە نقشلىرىدن آنچق بر عددىنك صورت قطعىەدە عثمانلى مسكوكاتىدىن اولدىنى تىمىن ايتىشىدۇر ، بۇدە اولجە بيان ايدىلدىكى اوزرە فاتىح سلطان محمد خان نانى عھد ھايونلىرى مانقرلارندىن ، موزە ھايون قىتالوغندە (۲۷۴) نومۇردە محرردۇر ، (۸۸۶) تاريخىندە ضرب ايدىلىشىدۇر . خطوطى دوراً يازىلوب وجھى مركزىنە (اوج يىراق) وظھرى مركزىنەدە بر مىثل تشكيل ايدە جىك صورتدە (اوج يىلدىز) نقشى وضع ايدىلىشىدۇر .

بو مانقرە متعلق بچق مانقر اسمىز و تاريخىز مانقرلر ميسانندە طاقىزدە موجود اولوب تىرىنى ورسى مىندە يازلىش وكوستىلىشىدۇر . چرىقنە كلنچە قطعە سنك وسىتىلىنى وقيمتىجەدە دكرىزلىكى حىبىلە وجھنە كوپا مانقرىندە دوراً يازىلان خطوط ىرىنە بردائرە رسم اولنوب

داخله دخی مانقرینک وجهی مرکزنده بولنان (اوچ براق) نقشی دیگر
 وجهینه بردارم داخلنده اولق اوزره مانقرینک ظهرنده کوریلان
 ترتیبده (اوچ بیلدر) نقشی قولش بوبله جه ساده نقشی بر عثمانلی جریق
 مانقری تشکیل ایدلشد . مانقر تاریخندن آکلاشیله جنی اوزره قانچ
 مشار الیهک صولک دفعه کسیدر دکلی مانقر اولدینی کی جریفیده صولک
 ضرب ایدلش کوچک سکسیدر .

غریب تصادفدر که مشار الیه حضرتلرینک استانبولده مضروب سککلی
 زمانه نظر آ مطبوع واهتمالی بر صورتده ضرب ایدلیکی حالده مذکور
 مانقر تاریخ عکسنه ، یعنی ۳۸۸ کی ضرب ایدلش و جریفیده بیان
 ایدلیکی وجهله مستثنا بر صورتده یازیز ساده نقشی اوله رق میدان تداوله
 چیقارلشد .

مسکوکات عثمانیه اوزرنده کی نقوش (تاریخ نقوش عثمانیه) یازه جق
 بر مخصص ایچون قیمتدار بر مجموعه تشکیل ایدلشک مرتبه ده در .
 غالب بک مرحوم تقویم مسکوکات عثمانیه سنده و مخدوملری مبارک
 بک اولجه بیان ایدیلان رساله سنده نقوشی عمومیتله (نقش عربی)
 و (نقش ترکی) اولق اوزره ایکیه تقسیم ایدرک سککلیک زیرلرینه
 اشارت ایله اکتفا ایللشد . آثار مذکورده (مهر سلیمان) دنیلان
 شکل معروف و مشهور کی هندسی اشکال نقوش عربیه و (درمه جاتمه)
 نقشلرده نقش ترکی فرض ایدلشد .

نقوش ترکیه اکثریتله چیچکلی و آنک پراقارنی یا مفرد یا خود
 مجتمع اوله رق کوسترر . خاصه میزه سی مربع ، سدس و مشمن اشکال
 تعقیب ایتدیکی حالده بر شکل هندسی کوزنیمورمش کی کورینه رک ازهار
 و اوراقده کی انخالی اکثریتله کوچک خط مستقیمله تبدیل و ایجابنده
 نقطه لرله ترین ایدیورمکدن عبارت اولدینی کورلمکده در .
 بو صورتله نقش رسمدن تفریق ایدلدیکندن ذی روح نقشلریده

اندردر . طوغرىسى نقش تركى اصوليله ازهارى اراڭده پك زياده مهارت كوسترلش ، وهله اوليده برشكل هندسى ظن ايدىلان نقشلرايوجه تدقيق ايدىلدكجه برچيچك اولدىنى آكلاشلميه جق درجه به كتيرلشدر . ايسته خصوص مذكور بو نقشلرك تركى و عربى اولدىغنى تفرىقه فاطرىنى متحير ايدر .

والحاصل بو نقشلر تدقيقه شايان مواد اولوب آبريجه يازلمغه محتاج اولديغندن بزده بو قدريله اكتفا ايلدك .

مقاعد ميرالاي

[مابعدى وار]

على